

Oddvar Hatlehol har 30 års erfaring med oppstart og organisering av kristent innvandrersarbeid,

Strek | **Tankestrek**

Med Jesus, inn i fremmedfrykten

Hvordan tenker Jesus om asylsøkere og innvandrere?
Oddvar Hatlehol ber oss slå følge med Jesus inn i Samaria, den gang en forhatt sone av innvandrere, midt i det hellige land.

DET GÅR SOM EN RØD TRÅD gjennom Bibelen at Gud har omsorg for innflyttere og fremmede. «Når en innflytter bor i landet hos dere, skal dere ikke undertrykke ham. Dere skal behandle ham som en landsmann. Du skal elske ham som deg selv. For dere har selv vært innflyttere i Egypt. Jeg er Herren deres Gud.» (3. Mos. 19, 33)

Jesu egne ord i Matteus 25 taler også sterkt om hvordan Jesus identifiserer seg med de fremmede: «...Jeg var fremmed og dere tok ikke imot meg. Det dere ikke har gjort mot en av disse minste, har dere gjort ikke gjort mot meg.»

De fremmede og innflytterne er nevnt utallige ganger i mosebøkene. I de aller fleste stedene stiller Gud dem på linje med sitt utvalgte folk. «Seks dager skal du gjøre ditt arbeid, men den sjuende dagen skal du hvile, så din okse og ditt esel kan ha ro og din trellkvinnes sønn og innflytteren får hvile seg ut.» (2. Mos. 23, 12)

Ikke glem egen historie

Datidens sosialhjelp var knyttet til at det alltid skulle være noe igjen til innflyttere, farløse og enker. «Når du høster vingården din, skal du ikke sanke de druene som er igjen. Dem skal innflyttere, farløse og enker ha. Kom i hu at du var trell i Egypt. Derfor byr jeg deg å gjøre dette» (5. Mos. 24, 21)

En hel bok i Bibelen er viet innvandrerkvinnen Rut, som demonstrerte stor lojalitet mot sin jødiske svigermor. Rut ble gift med Boas, oldefar

til kong David. Gjennom dette utvalgte Gud en innvandrerkvinn til å bli en av stammødrene til Jesus – nok en sterk grunn til at Jesus identifiserte seg med innflytterne og de fremmede.

«Den urene» som modell

Juristen ville sette Jesus på prøve, men ble selv svar skyldig. Hvem er så min neste? Jesus brukte et kjent trusselbilde for mange reisende mellom Jerusalem og Jeriko. Overfall av røvere. En mann ligger der forslått. Prest og levitt går forbi. Redselen for å bli uren hindret dem fra handling – eller var det redselen for selv å bli angrepet som skremte dem fra å gjøre noe? Samaritanen, som ofte ble holdt for å være uren, var den eneste som viste seg som en neste og virkelig levde i pakt med Guds lov: «Du skal elske din neste som deg selv.»

Hvem var samaritanene?

Hvem var de egentlig, samaritanene som Jesus identifiserte seg så sterkt med?

Da Samaria, opprinnelig en integrert del av Israel, ble erobret av hærene til assyrerkongen Salmanassar i år 722 før Kristus ble store deler av folket bortført til Assyria sammen med resten av befolkningen i Israel (Nordriktet). Assyrerkongen tvangsflyttet undertrykte folk fra Babel, Kuta, Avva, Hamat og Sefarvaim til Samarias byer. De innflyttede folkeslagene førte med seg sine guder og sin gudsdyrkelse, og fikk tilnavnet samarita-

ikke minst i regi av Misjonssambandet. Han er for tiden daglig leder i Stovner menighet i Den norske kirke.

ner etter området der de ble plassert. Israelfolket fikk lov å sende en prest tilbake for å lære disse folkene hvordan landets gud skulle dyrkes. Gradvis begynte de å tilbe Israels Gud, men de dyrket også sine egne guder.

I år 608 før Kristus innhentet katastrofen Judea (Sørriktet), folket der ble bortført til Babylon. Men etter 70 år fikk de reise hjem fra fangenskapet. Da kom samaritanene med et tilbud: De ville hjelpe til med å bygge opp igjen murene rundt Jerusalem og tempelet. Begrunnelsen var følgende: «La oss få være med dere å bygge! For vi søker deres Gud liksom dere selv, og vi har ofret til ham helt siden assyrerkongen Asarhaddons dager, han som førte oss hit».

Men Serubabel, Josva og de andre ættehøvdningene i Israel svarte: «Det er ikke sammen med dere vi skal bygge et hus for vår Gud. Vi vil være alene om å bygge hus for Herren Israels Gud» (Esra 4, 2-4) Etter avvisningen forsøkte folket i Samaria – til dels med stort hell – å sabotere gjenreisningen av tempelmurene. Fra den tid utviklet det seg et beryktet hat mellom de to gruppene.

Samaritanene hadde sitt trosfundament i jødedommen. Jødene så ikke på samaritanene

Jesus identifiserer seg med de fremmede: «Jeg var fremmed, og dere tok ikke imot meg ...»

som hedninger, men det var særlig provoserende for dem at de forkastet alle skriftene i Det gamle testamente bortsett fra sin egen utgave av de fem Mosebøkene. De utviklet det til en særegen tro som besto av følgende nøkkelpunkter.

Troen på:

- én Gud
- på profeten Moses og Guds lov i Mosebøkene
- at Garisimfjellet var Guds utvalgte offersted

- at en dommens og gjengjeldelsens dag var i vente
- at Moses skulle gjenoppstå som Messias

For jødene var samaritanene en stående utfordring. Hvordan møtte Jesus den?

Ikke med fordømmelse, slik jødene gjorde det. Han viste dem interesse, og ofte brukte han dem i sin undervisning. Det er derfor ikke rart at jøder

Samaria på 2000-tallet: Israelske soldater omringer bosettere fra Homesh på Vestbredden, i det bosetterne omtaler som det nordlige Samaria. Foto: Menahem Kahana/AFP/Scanpix

som avviste Jesus valgte å bruke dette mot ham, ved å stemple Jesus som «en samaritan og en besatt»¹. Som man skjønner: å være en samaritan var virkelig et skjellsord på Jesu tid.

Han utfordret imidlertid disiplene sine til å gjøre noe med sine egne negative holdninger overfor samaritanene. En gang de var på tur til Jerusalem sendte Jesus disiplene sine inn i en samaritansk landsby for be om overnatting. Men folket der ville ikke ta imot dem, fordi Jesus ledet disiplene mot «feil offersted», Jerusalem. Da sier Jakob og Johannes: «Herre, vil du vi skal by ild fare ned fra himmelen og fortære dem, slik Elias gjorde?». Jesus avviser dette. «Han talte strengt til dem og sa: Dere vet ikke hva ånd dere er av. Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.» (Luk. 9, 52-55)

Rakt inn i Samaria

I Johannesevangeliet, kapittel fire, kan vi lese om hvordan Jesus tar med seg disiplene og går veien gjennom Samaria. I møte med den sama-

Også i Norge i dag er det mange som går utenom «Samaria».

ritanske kvinnen ved brønnen og folket hennes fra landsbyen Sykar, viser Jesus hvordan han vil at hans etterfølgere skal ta utfordringen det er å krysse stammegrensene og møte naboer som har en annen tro.

Mange av jødene gikk utenom Samaria. Selv om dette var en lengre vei, valgte de å gå via Jeriko i Jordandalen når de skulle gå til og fra Gallilea og Judea.

Også i Norge i dag er det er mange som går utenom «Samaria». Det er lettere å være en Peer Gynt, en som går utenom bøygen, enn å møte utfordringen ansikt til ansikt. Mange bærer en frykt for det ukjente. Andre religioner, en annen religiøs praksis, blir en trussel, et skremmebilde. Mange styrer unna. Mange frykter Islam og muslimene som har kommet til Norge de siste 40 årene.

Jesus gikk ikke utenom. Det ville han ikke gjort i dag heller. Han gikk inn til samlingsstedet i Samaria, til brønnen der folket møttes. I dag vil han sende sine etterfølgere til «brønnene» i Norge der innvandrerne møtes. Til kafeene i sentrum, til religiøse lokaler i nærheten av kjøpesentra, til trafikkknutepunktene i de større byene i Norge. Her kommer dagens samaritaner og jøder sammen for å utveksle nyheter, diskutere politikk og dyrke sin religion. Her ønsker Jesus å være. Ikke som en som fordømmer andres tro, men som en som ønsker å dele noe helt nytt, å fortelle mennesker om det levende vannet som kan forvandle dem.

Snur diskusjonen

Kvinnen ved brønnen utfordret Jesus med et bent spørsmål: «Hvordan kan du som er en jøde, be meg, en samaritansk kvinne om drikke?». Jesus tar ikke opp hansken kvinnen kaster ned foran ham. Han er ikke interessert i å diskutere motsetningene mellom folkegruppene. For Jesus er alle mennesker likeverdige uansett kulturell og religiøs bakgrunn. Derfor er han i Samaria denne dagen. Kvinnens negative utspill gir Jesus muligheten til å snakke positivt om Guds gaver og hvem han er, han som hun nå sitter sammen med.

Både innvandrere og nordmenn kan ha sterke fordommer overfor hverandre. Får fordommene mulighet til å utvikle seg, vil hatet gro fram mellom folkegruppene i Norge. Fremtiden kan bli vond og vanskelig for alle.

Mangel på kontakt

Martin Luther King uttrykker det slik: «Mennesker hater hverandre ofte fordi de frykter hverandre, de frykter hverandre fordi de ikke kjenner hverandre, de kjenner hverandre ikke fordi de ikke har noe kontakt med hverandre, de har ikke kontakt med hverandre fordi de lever adskilt.» Grunnproblemet i de negative holdningene som kommer til overflaten i vårt samfunn, er at innvandrere og nordmenn har lite personlig kontakt med hverandre.

Det positive møtet mellom mennesker er den beste brobygger. Jesus bygde bro mellom jøder og samaritanere. En positiv samtale med kvinnen førte til at en hel landsby fikk lyst til å møte denne merkelige mannen som visste alt om kvinnen. «Han har sagt meg alt jeg har gjort. Han skulle vel ikke være Messias?» Altså: Har Moses – slik

de forestilte seg i den samaritanske tro – kommet tilbake?

Nei, ikke Moses, men den virkelige Messias.

Grunnproblemet er at innvandrere og nordmenn har lite personlig kontakt med hverandre.

«Nå tror vi ikke på grunn av det denne kvinnen har fortalt oss. Nå har vi sett og hørt og vi vet at du virkelig er verdens frelser.»

Skylapper

Jesu disipler hadde også sine fordommer. Det står at de «undret seg over at han talte med en kvinne» ja, en samaritansk kvinne. Jesu tale om «åkeren som var moden til høst» var nok vanskelig å forstå. Men i sine siste, jordiske ord til disiplene ser vi hvordan Jesus nevner samaritanene, helt spesielt, i beskrivelsen av misjonsoppdraget. «...og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og helt til jordens ender.»²

Også i dag er det lett å bli blindet av fordommer. I 150 år har det norske misjonsfolket sendt misjonærer til mange folkegrupper rundt om i verden. I sterke ordelag har de forkynt at Jesus

elsker alle og at alle er like verdifulle for Gud. Men når de samme folkegruppene blir våre nye naboer her i Norge, er det som om gløden blir til skepsis. Da er det ikke lenger mulighetene, men problemene og trusselen som blir mange misjonsvenners anliggende. Mange blir redde, passive, tause og mistenksomme. «Jeg er så redd for alle muslimene som har kommet til landet vårt», får vi høre. «Jeg er redd de skal ta over, det har blitt så mange av dem her i det siste.»

La seg avkle

En trenger ikke å være profet for å lære av historien, eller se inn i fremtiden. Får fordommene fortsette å forsterke seg, blir det hardt for alle i Norge. Bibelen forteller at vi mennesker elsker oss selv mer enn vi elsker Gud og andre mennesker. Det finnes bare én plass der vi virkelig kan få bearbeide våre holdninger til andre mennesker. Det er å gå i Jesu fotspor gjennom Samaria. Gå til møteplassen der vi alle blir stående på lik linje. Møte Jesus ansikt til ansikt. Bli avkledd vår egoisme og vår stolthet – enten grobunnen for den er av økonomisk, etnisk, religiøs eller kulturell art. Gå til plassen der vi alle kan få tilgivelse og bli ikledd en ny natur. Det er i samfunn med Jesus at vi virkelig kan få kraft til å leve det nye livet i et positivt møte med vår neste. Slik kan vi bidra til å forandre Norge til et godt land å bo i for alle mennesker, uansett kulturell eller religiøs bakgrunn.

2 Ap. gj. 1, 8

- Når møtet gir mersmak - kontakt oss for din årlige retreat!

Tomasgården tel 69197820/48891281
e-post: retreat@tomasgarden.no

Sandom tel 61212745
e-post: retreat@sandom.no

www.sandomstiftelsen.no

tekst asle finnseth, redaktør i STREK

Strekk | Tankestrek

Inkvisitoren som støtte på seg selv

På folkemunne er «San Romero» allerede helgenkåret. Men går man tettere på, er det påfallende hvor dårlig Romero passer inn i helgensjablongene.

«Romero ville være prest både for de rike ulvene, og for lamme-flokkene som var i ulvenes vold.»

OG KANSKJE ER DET i motsetningene, i alt det snirklet menneskelige, at beretningen om Óscar Alfonse Romero er mest interessant?

De mindre helgenlike trekene er ikke vanskelig å finne. I bildene av en sta og engstelig prelat, en mann full av skrupler; en geistlig som i 30 år – fra presteinnsettelsen i 1944 og frem til «omvendelsen» i perioden som biskop etter 1975 – valgte å fortrengte de makabre forskjellene i levekår blant sine sognebarn; en mann som ville være prest både for de rike ulvene og for lamme-flokkene som var i ulvenes vold; et utrettelig og kontemplativt bønnemenneske – det gikk mye i stille, ordløs bønn; en biskop som ble regnet som et diplomatisk kort i kampen mot den marxistiske farsotten; en regelrytter i det kirkelige magisterium, en mini-inkvisitor som forsøkte å

stagge «de fattiges kirke». Og, ikke minst: en mann som våknet til dåd først i den tolvte time.

Potteskår

STREK har hentet frem biter fra en slik mosaikk puslet sammen av María López Vígil, journalist, forfatter og redaktør, bosatt i Nicaragua. I 1981, ett år etter Romeros død, begynte hun å samle på biografiske potteskår etter Romero, store som små – anekdoter, bilder, beretninger og skriftlig materiale.

«Fortellingene nærmest regnet over meg, over alt hvor jeg kom i El Salvador», beretter hun i en lengre artikkel i nettidskriftet *Envío* i 2005. Og, skynder hun seg å legge til: Alle ansikter lyste opp da hun nevnte sitt ærende, Romero-portrettet.

I ti år holdt hun på, frem mot fredsavtalen i 1992 som fikk borgerkrigen til å stilne.

Til slutt satt hun på et kolossal materiale; vitnesbyrdene fra et tusentalls personer, flere tusen sider med transkriberte Romero-taler.

Arenaen, mer enn aktøren?

Journalisten kjempet seg gjennom materialet, på jakt etter redaksjonelle grep. Men ingen gylden livstråd ga seg til kjennet, ingen biografisk perle som kunne anlegges som omdreiningpunkt, i det hele tatt lite av det hun kaller «the stuff of biographies».

Var det ikke for det vulkanske forløpet frem mot borgerkrigsutbruddet på 1980-tallet, ville Romero trolig ha forblitt passiv-nøytral og komfortabelt medansvarlig for tilstandene i El Salvador resten av sitt liv, mener Vígil.

Også omvendelsen var av det gråere slaget, hevder biografen.

Foto: Corbis/Scampix

Ingen lyskjegler fra himmelen, intet fall fra hesteryggen. Bare realiteter, som langsomt kom i inngrep med gudstroen hos en snart 60-årig erkebiskop.

Vendepunkt

Den avgjørende vekkeren kom i form av det politisk motiverte drapet på en mangeårig venn, jesuittpresten Rutilio Grande, i mars 1977. Det skjedde kort tid etter at Vatikanet hadde utnevnt Óscar Romero – de velståendes, de militæres og de konservative katolikkenes kandidat – til erkebiskop i San Salvador. De forventet at Romero skulle pøse vann på den tiltagende opprørsilden, en allianse av militante marxister og jordløse bønder.

I løpet av året som fulgte, ble

de stående forbløffet tilbake. Det som skjedde med Romero er i ettertid blitt omtalt som en mu-

«Først i tolvte time våknet mannen til dåd.»

tasjon i den salvadoreanske historien: En erkebiskop, av alle, som nå stilte seg, med hele sin geistlig-politiske pondus, på de undertryktes side! Aristokratiet heiet ham til makten. Nå brukte han den, i Jesu navn.

Gud og de fattige

Andre kirkeledere og prester hadde i lang tid beredt grunnen for den konfrontasjonen Romero drev frem. Linjene kan trekkes tilbake til konferansen av Latin-Amerikas katolske biskoper i den colombianske byen Medellín i 1968. Toppmøtet var det første etter avslutningen av Det annet vatikankonsil, som blant annet banet vei for en mer offensiv formulering av evangeliets aktuelle, samfunnsmessige dimensjoner. I Medellín fikk frigjøringssteologien – slik den senere ble mer definitivt formulert av eksempelvis Gustavo Gutierrez – overraskende tydelig gjennomslag. Tanken om en Gud som valgte de fattige og undertryktes parti ble forankret på høyt hold. Teologien hang tett sammen med forestillingen om «folkets kirke», en kirke der lekfolket var tilkjent en tydeligere og mer selvstendig stemme, en sterkere vekt.

Motreaksjonene uteble ikke, verken fra Vatikanet – ledet av en polsk pave med mange arr etter kampen mot kommunismen – eller fra konservative biskoper. Disse anklaget frigjøringssteologene for å innsnevre evangeliet til et stykke revolusjonær politikk. De skuttet seg, her luktet det marxisme. De forsøkte også å bremse den fremvoksende lekmannsbevegelsen i basismenighetene. Man anklaget bevegelsen for å bygge opp et parallelt magisterium, et kirkelig element på siden av den hierarkiske Kirkens strukturer. Frem mot det neste, kontinentale bispemøtet i Puebla i Mexico i 1978, drev begge sider et barskt kirkepolitisk spill.

Romero vs. Rivera

Det var i denne brytningen også